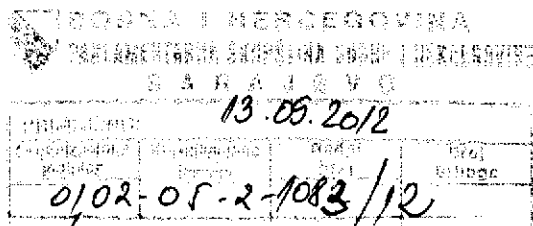

13-09-2012

Број: 05-05-1-2701-2/12
Сарајево, 12. септембар 2012. године

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**- ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
- ДОМ НАРОДА**

Предмет. Сагласност за ратификацију споразума, тражи се

У складу са чланом 16. Закона о поступку закључивања и извршавања међународних уговора ("Сл. гласник БиХ", бр 29/00), достављамо вам ради давања сагласности за ратификацију:

Споразум између Босне и Херцеговине и Међународне агенције за атомску енергију о примјени заштитних мјера у вези са Уговором о неширењу нуклеарног оружја. Споразум је потписао г. Емир Диздаревић, директор Државне регулаторне агенције за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ, 6. јуна 2012. године, у Бечу.

Будући да је Државна регулаторна агенција за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ надлежна за провођење поступка за закључивање овог споразума, молимо вас да на састанке ваших комисија, односно сједнице Дома, поред представника Предсједништва БиХ, као предлагача, позовете и представника Агенције који посланицима, односно делегатима може дати све потребне информације о споразуму.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР

Ранко Нинковић

Broj: 08/1-23-05-5-23541-2/12
Datum: 5. septembar 2012. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PREDSJEDNIŠTVO
SARAJEVO

11-09-2012

05 05-1 ZFOA

PREDMET: Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u svezi sa Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja

U prilogu akta dostavljamo Prijedlog odluke o ratifikaciji predmetnog sporazuma koji je potpisan u Beču, 6. juna 2012. godine, na engleskom jeziku.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 23. redovnoj sjednici održanoj 30. maja 2012. godine donijelo Odluku o prihvatanju Sporazuma i ovlastilo gđina. Emira Dizdarevića, direktora Državne regulatorne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine da isti potpiše. Kopija navedene odluke Predsjedništva BiH broj: 01-50-1-1546-22/12 od 30. maja 2012.g. je u prilogu ovog akta.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 18. sjednici održanoj 30. avgusta o.g. utvrdilo Prijedlog odluke o ratifikaciji ovog sporazuma radi dostavljanja Predsjedništvu BiH i provedbe procedure ratifikacije. Kopiju obavijesti o Zaključku Vijeća ministara BiH, akt broj: 05-07-1-2398-16/12 od 31. 08. 2012.g. dostavljamo u prilogu i istovremeno skrećemo pažnju da se u tekstu Zaključka kao sastavni dio naziva ovog sporazuma (greškom) navodi i " ... i Dodatnog protokola". Obavještavamo da je Dodatni protokol poseban međunarodni ugovor, potpisan istoga dana kada i Sporazum u sjedištu IAEA, da je isti također u proceduri ratifikacije, te naziv Dodatni protokol ne treba navoditi kao sastavni dio naziva Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u svezi sa Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja u budućoj korespondenciji vezanoj za njegovu ratifikaciju.

Dostavljamo i kopiju mišljenja Ureda za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH, akt broj: 01-02-600-3/12 od 19.07.2012.g. koji na Nacrt odluke o ratifikaciji nije imao primjedbe.

Molimo da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, u skladu sa odredbama Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora ("Službeni glasnik BiH", broj 29/00) provede postupak ratifikacije Sporazuma.

MINISTAR

dr. Zlatko Lagumdžija

Prilog: kao u tekstu

SPORAZUM IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE AGENCIJE ZA ATOMSKU ENERGIJU O PRIMJENI ZAŠTITNIH MJERA U VEZI SA UGOVOROM O NEŠIRENJU NUKLEARNOG ORUŽJA

BUDUĆI DA je Bosna i Hercegovina strana Ugovora o neširenju nuklearnog oružja (u daljem tekstu: Ugovor) otvorenog za potpisivanje u Londonu, Moskvi i Vašingtonu 1. jula 1968. godine, a koji je stupio na snagu 5. marta 1970. godine;

BUDUĆI DA stav 1 člana III Ugovora glasi ovako:

"Svaka ugovornica koje ne posjeduje nuklearno oružje obavezuje se da će prihvatiti zaštitne mjere, kao što je izloženo u sporazumu o kojem će se voditi pregovori i koji treba da se sklopi sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju u skladu sa Statutom Međunarodne agencije za atomsku energiju i njenim sistemom kontrole, isključivo radi provjere izvršavanja njenih obaveza preuzetih ovim Ugovorom, kako bi se spriječila upotreba nuklearne energije za nuklearna oružja i druge uređaje za nuklearne eksplozije umjesto u miroljubive svrhe. Postupak za zaštitne mjere koji se zahtijeva ovim članom primjenjivat će se u odnosu na izvorni ili specijalni fisibilni materijal kad se on proizvodi, prerađuje ili upotrebljava u svakom osnovnom nuklearnom uređaju ili izvan bilo kojeg takvog uređaja. Zaštitne mjere koje se zahtijevaju ovim članom primjenjivat će se na sve izvorne ili specijalne fisibilne materijale u svim miroljubivim nuklearnim djelatnostima koje se obavljaju na području takve države, koji su pod njenom jurisdikcijom, ili se obavljaju pod njenom kontrolom na drugom mjestu."

BUDUĆI DA je Međunarodna agencija za atomsku energiju (u daljem tekstu: Agencija) ovlaštena prema članu III svog Statuta da sklapa takve sporazume;

STOGA su se Bosna i Hercegovina i Agencija sporazumjele o sljedećem:

DIO I

OSNOVNE OBAVEZE

Član 1.

Bosna i Hercegovina se obavezuje, prema stavu 1 člana III Ugovora, da prihvati zaštitne mjere, u skladu sa uslovima ovog sporazuma, za sve izvorne ili specijalne fisibilne materijale u svim mirnodopskim nuklearnim djelatnostima na njenom području, pod njenom jurisdikcijom, ili izvedenim pod njenim nadzorom na bilo kom drugom mjestu, a isključivo radi provjere da se takav materijal ne zloupotrebljava za nuklearna oružja ili druge nuklearne eksplozivne uređaje.

PRIMJENA ZAŠTITNIH MJERA

Član 2.

Agencija će imati pravo i obavezu da osigura primjenu zaštitnih mjera, u skladu s uslovima Sporazuma, na sve izvorne ili specijalne fisibilne materijale u svim

mirnodopskim nuklearnim djelatnostima na području Bosne i Hercegovine, pod njenom jurisdikcijom, ili izvedenim pod njenim nadzorom na bilo kom drugom mjestu, a isključivo radi provjere da se takav materijal ne zloupotrebljava za nuklearna oružja ili druge eksplozivne uređaje.

SARADNJA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I AGENCIJE

Član 3.

Bosna i Hercegovina i Agencija sarađivat će kako bi se olakšalo provođenje zaštitnih mjera predviđenih ovim sporazumom.

PROVOĐENJE ZAŠTITNIH MJERA

Član 4.

Zaštitne mjere predviđene ovim sporazumom primjenjivat će se na takav način:

- (a) da se izbjegne ometanje ekonomskog i tehnološkog razvoja Bosne i Hercegovine ili međunarodne saradnje na području mirnodopskih nuklearnih djelatnosti, uključujući međunarodnu razmjenu nuklearnog materijala;
- (b) da se izbjegne neumjesno miješanje u mirnodopske nuklearne djelatnosti Bosne i Hercegovine, a naročito u rad postrojenja; i
- (c) da budu u skladu sa praksom dobrog upravljanja potrebnog za ekonomično i sigurno vršenje nuklearnih djelatnosti.

Član 5.

- (a) Agencija će preduzeti sve mjere opreza kako bi se zaštitile komercijalne i industrijske tajne i druge povjerljive informacije koje ona saznaje provođenjem ovog sporazuma.
- (b)
  - (i) Agencija neće objaviti ni dostaviti bilo kojoj državi, organizaciji ili osobi bilo koju informaciju do koje je došla provodeći ovaj sporazum, osim što se specifične informacije koje se odnose na njegovo provođenje mogu dati Odboru guvernera Agencije (u daljem tekstu: Odbor) i onim članovima osoblja Agencije kojima je takvo saznanje potrebno zbog njihovih službenih dužnosti u vezi sa zaštitnih mjerama, ali samo u mjeri potrebnoj da Agencija ispuni svoje obaveze u provođenju ovog sporazuma.
  - (ii) Sažete informacije o nuklearnom materijalu koji potpada pod zaštitne mjere Agencije prema ovom sporazumu mogu se objaviti na osnovu odluke Odbora, ako se države neposredno u pitanju sa tim slože.

Član 6.

- (a) Agencija će, primjenjujući zaštitne mjere prema ovom sporazumu, u potpunosti voditi računa o tehnološkom razvoju na području zaštitnih mjera, i uložiti maksimum napora da osigura optimalnu efikasnost u odnosu na troškove, a i primjenu principa da se uspješna kontrola toka nuklearnog materijala, koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu, obavlja upotrebom

instrumenata i drugih tehnika u određenim strategijskim tačkama u onoj mjeri u kojoj to sadašnja ili buduća tehnologija dopušta.

- (b) Da bi se osigurala optimalna djelotvornost u odnosu prema troškovima, trebaju da budu upotrijebljena, naprimjer, ova sredstva:
- (i) držanje materijala u zatvorenom prostoru kao način da se definira zona materijalne ravnoteže u svrhe obračuna;
  - (ii) statističke tehnike i metode uzimanja slučajnih uzoraka radi ocjene toka nuklearnog materijala;
  - (iii) usmjeravanje verifikacijskih postupaka na one faze ciklusa nuklearnog goriva koje obuhvataju proizvodnju, preradu, upotrebu ili skladištenje onog nuklearnog materijala od kojeg bi se neposredno mogla napraviti nuklearna oružja ili drugi nuklearni eksplozivni uređaji, a svođenje na minimum verifikacijskih postupaka u odnosu prema ostalom nuklearnom materijalu, uz uslov da to ne ometa Agenciju u primjeni zaštitnih mjera prema ovom sporazumu.

DRŽAVNI SISTEM KONTROLE MATERIJALA

Član 7.

- (a) Bosna i Hercegovina će oformiti i održavati sistem obračuna i kontrole ukupnog nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu.
- (b) Agencija će primijeniti zaštitne mjere na način koji osigurava da se verificiraju nalazi bosanskohercegovačkog sistema, utvrđujući da nije došlo do zloupotrebe nuklearnog materijala sa mirnodopske upotrebe na upotrebu za nuklearna oružja ili druge nuklearne eksplozivne uređaje. Verifikacija Agencije obuhvatit će, između ostalog, nezavisna mjerenja i nadgledanja koje Agencija provodi u skladu sa postupcima navedenim u Dijelu II ovog sporazuma. Agencija će, provodeći verifikaciju, voditi računa o tehničkoj djelotvornosti bosanskohercegovačkog sistema.

SNABDIJEVANJE AGENCIJE INFORMACIJAMA

Član 8.

- (a) Da bi se osiguralo uspješno provođenje zaštitnih mjera prema ovom sporazumu, Bosna i Hercegovina će, u skladu sa odredbama izloženim u Dijelu II ovog sporazuma, snabdjeti Agenciju informacijama o nuklearnom materijalu koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu i karakteristikama postrojenja u vezi sa materijalom koji je pod zaštitnim mjerama.
- (b)
- (i) Agencija će tražiti samo minimum informacija i podataka u skladu sa izvršavanjem svojih obaveza prema ovom sporazumu.
  - (ii) Informacije koje se odnose na postrojenja bit će one koje su minimalno potrebne za kontrolu nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu.

- (c) Ako bi Bosna i Hercegovina tako zahtijevala, Agencija će biti spremna ispitati na teritoriji Bosne i Hercegovine projektne informacije koje Bosna i Hercegovina smatra posebno osjetljivim. Takve informacije ne treba i fizički dostaviti Agenciji, pod uslovom da one ostanu lako dostupne Agenciji za njena dalja ispitivanja na teritoriji Bosne i Hercegovine.

INSPEKTORI AGENCIJE

Član 9.

- (a)
- (i) Agencija će obezbijediti pristanak Bosne i Hercegovine za imenovanja inspektora Agencije za Bosnu i Hercegovinu.
  - (ii) Ako Bosna i Hercegovina, ili nakon prijedloga za neko imenovanje ili u bilo koje vrijeme pošto je neko imenovanje bilo učinjeno, stavi svoj prigovor na imenovanje, Agencija će predložiti Bosni i Hercegovini alternativno imenovanje ili imenovanja.
  - (iii) Ako bi, kao rezultat ponovljenog odbijanja Bosne i Hercegovine da prihvati imenovanje inspektora Agencije, došlo do ometanja inspekcija koje treba provesti prema Sporazumu, takvo odbijanje bi razmatrao Odbor na zahtjev generalnog direktora Agencije (u daljem tekstu: generalni direktor), radi preduzimanja odgovarajuće akcije sa njegove strane.
- (b) Bosna i Hercegovina će preduzeti potrebne korake da inspektorima Agencije osigura uspješno izvršavanje njihovih dužnosti prema ovom sporazumu.
- (c) Posjete i djelovanja inspektora Agencije bit će tako organizirani:
- (i) da svedu na minimum moguće neugodnosti i smetnje u odnosu prema Bosni i Hercegovini i prema mirnodopskim nuklearnim djelatnostima nad kojima se obavlja inspekcija; i
  - (ii) da bude zagarantirana zaštita industrijskih tajni ili bilo kojih drugih povjerljivih informacija koje bi inspektori saznali.

PRIVILEGIJE I IMUNITETI

Član 10.

Bosna i Hercegovina će primijeniti na Agenciju (uključujući njenu imovinu, fondove i sredstva) i na njene inspektore i ostale službenike koji obavljaju funkcije prema ovom sporazumu, odgovarajuće odredbe Ugovora o privilegijama i imunitetima Međunarodne agencije za atomsku energiju.

PRESTANAK ZAŠTITNIH MJERA

Član 11.

Trošenje ili razblaživanje nuklearnog materijala

Zaštitne mjere će prestati za onaj nuklearni materijal koji potpada pod zaštitne mjere kad Agencija utvrdi da je materijal bio utrošen ili da je bio razblažen na takav način da više nije upotrebljiv za bilo kakvu nuklearnu djelatnost interesantnu sa tačke gledišta zaštitnih mjera, ili da se praktično ne može regenerirati.

Član 12.

Iznošenje nuklearnog materijala iz Bosne i Hercegovine

Bosna i Hercegovina će unaprijed obavijestiti Agenciju o namjeravanom iznošenju nuklearnog materijala iz Bosne i Hercegovine koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu, u skladu sa odredbama navedenim u Dijelu II ovog sporazuma. Agencija će okončati primjenu zaštitnih mjera na nuklearni materijal prema ovom sporazumu kada država primalac bude preuzela odgovornost za njega, kao što je predviđeno u Dijelu II ovog sporazuma. Agencija će voditi evidenciju o svakom prijenosu i, gdje bude odgovaralo, o ponovnoj primjeni zaštitnih mjera na izneseni nuklearni materijal.

Član 13.

Odredbe o nuklearnom materijalu koji treba upotrijebiti za nenuklearne djelatnosti

Tamo gdje nuklearni materijal koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu treba upotrijebiti za nenuklearne djelatnosti, kao što je proizvodnja legure ili keramike, Bosna i Hercegovina će se sporazumjeti sa Agencijom, prije nego što se materijal upotrijebi, o okolnostima u kojima se zaštitne mjere za takav materijal mogu okončati.

NEPRIMJENJIVANJE ZAŠTITNIH MJERA NA NUKLEARNI MATERIJAL KOJI SE UPOTREBLJAVA ZA NEMIRNODOPSKE DJELATNOSTI

Član 14.

Ako Bosna i Hercegovina namjerava koristiti svoje diskreciono pravo da upotrijebi nuklearni materijal za koji se traži primjena zaštitnih mjera prema ovom sporazumu za nuklearnu djelatnost koja ne zahtijeva primjenu zaštitnih mjera prema ovom sporazumu, primjenjivat će se ovaj postupak:

- (a) Bosna i Hercegovina će obavijestiti Agenciju o toj djelatnosti uz jasnu napomenu:
  - (i) da upotreba nuklearnog materijala za neku nezabranjenu vojnu djelatnost neće biti u sukobu sa obavezom koju je Bosna i Hercegovina mogla dati, a u odnosu prema kojoj se primjenjuju zaštitne mjere Agencije, da će se nuklearni materijal upotrijebiti samo za mirnodopsku nuklearnu djelatnost;
  - (ii) da se tokom neprimjenjivanja zaštitnih mjera nuklearni materijal neće upotrijebiti za proizvodnju nuklearnog oružja ili drugih nuklearnih eksplozivnih uređaja.
- (b) Bosna i Hercegovina i Agencija sporazumjet će se da se zaštitne mjere predviđene ovim sporazumom neće primjenjivati samo za vrijeme dok nuklearni materijal bude u takvoj upotrebi. Aranžmanom će se odrediti, u granicama mogućnosti, period ili okolnosti za vrijeme kojih se zaštitne mjere neće primjenjivati. U svakom

slučaju, zaštitne mjere predviđene ovim sporazumom primjenjivat će se odmah nakon što se nuklearni materijal ponovo uvede u mirnodopsku nuklearnu djelatnost. Agencija će stalno biti obavještavana o ukupnoj količini i sastavu takvog nuklearnog materijala na koji se ne primjenjuju zaštitne mjere u Bosni i Hercegovini, i o svakom izvozu takvog materijala.

- (c) Svaki sporazum utvrdit će se u ugovoru sa Agencijom. Takav ugovor će se sklopiti što je moguće prije i odnosit će se samo na takve stvari kao što su, između ostalog, privremene i postepene odredbe, kao i aranžmani o izvještavanju, ali neće zahtijevati bilo kakvo odobravanje ni povjerljive podatke o vojnoj djelatnosti i upotrebi nuklearnog materijala u njoj.

FINANSIJE

Član 15.

Bosna i Hercegovina i Agencija snosit će svoje troškove koje budu imale prilikom izvršavanja svojih odgovarajućih obaveza prema ovom sporazumu. Međutim, ako Bosna i Hercegovina ili lica pod njenom jurisdikcijom budu imala posebne troškove kao rezultat nekog određenog zahtjeva Agencije, Agencija će refundirati takve troškove uz uslov da se unaprijed složi da tako postupi. U svakom slučaju, Agencija će snositi troškove svih dopunskih mjerenja ili uzimanja uzoraka koje bi inspektori zahtijevali.

ODGOVORNOST PREMA TREĆIM LICIMA ZA NUKLEARNE ŠTETE

Član 16.

Bosna i Hercegovina će osigurati da se svaka zaštita od odgovornosti prema trećim licima za nuklearne štete, uključujući svako osiguranje ili kakvu drugu finansijsku garanciju koja se može dobiti prema njenim zakonima ili propisima, primijeni na Agenciju i njene službenike radi provođenja ovog sporazuma, na isti način na koji se takva zaštita primjenjuje na državljane Bosne i Hercegovine.

MEĐUNARODNA ODGOVORNOST

Član 17.

Svaka tužba Bosne i Hercegovine u odnosu prema Agenciji ili Agencije u odnosu prema Bosni i Hercegovini za bilo koju štetu koja rezultira iz provođenja zaštitnih mjera prema ovom sporazumu, a koja nije proistekla iz nuklearnog incidenta, rješavat će se u skladu sa međunarodnim pravom.

MJERE O VERIFIKACIJI NEPOSTOJANJA ZLOUPOTREBE

Član 18.

Ako Odbor, na osnovu izvještaja generalnog direktora, odluči da je neka akcija Bosne i Hercegovine važna i hitna kako bi se osigurala verifikacija da nuklearni materijal koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu nije zloupotrijebljen za nuklearna oružja ili druge nuklearne eksplozivne uređaje, Odbor može zahtijevati od Bosne i

Hercegovine preduzimanje zahtijevane akcije bez odlaganja, nezavisno od toga je li već bio pokrenut postupak za rješavanje spora prema članu 22 ovog sporazuma.

Član 19.

Ako Odbor, nakon ispitivanja odgovarajuće informacije koju je dobio od generalnog direktora, utvrdi da Agencija nije u stanju verificirati da nije došlo do zloupotrebe nuklearnog materijala za koji se zahtijeva da bude pod garancijom prema ovom sporazumu, za nuklearna oružja ili druge nuklearne eksplozivne uređaje, on može podnijeti izvještaje predviđene u stavu C člana XII Statuta Agencije (u daljem tekstu: Statut), a takođe može, tamo gdje je to primjenljivo, preduzeti ostale mjere predviđene tim članom. U preduzimanju takve akcije Odbor će voditi računa o stepenu uvjerljivosti koju pružaju primijenjene zaštitne mjere i pružit će Bosni i Hercegovini svaku razumnu mogućnost da Odbor uvjeri u suprotno.

TUMAČENJE I PRIMJENA SPORAZUMA I RJEŠAVANJE SPOROVA

Član 20.

Bosna i Hercegovina i Agencija će se, na zahtjev bilo koje od njih, posavjetovati o svakom pitanju koje proizlazi iz tumačenja ili primjene ovog sporazuma.

Član 21.

Bosna i Hercegovina će imati pravo da zahtijeva da svako pitanje proisteklo iz tumačenja ili primjene ovog sporazuma razmatra Odbor. Odbor će pozvati Bosnu i Hercegovinu da učestvuje u diskusijama o bilo kom takvom pitanju koje postavi Odbor.

Član 22.

Svaki spor proistekao iz tumačenja ili primjene ovog sporazuma, osim spora oko nalaza Odbora prema članu 19 ili akcije Odbora u vezi sa takvim nalazom, koji nije riješen pregovorima ili nekim drugim postupkom kojeg su prihvatile Bosna i Hercegovina i Agencija bit će, na zahtjev bilo koje od njih, podnesen arbitražnom sudu sastavljenom kako slijedi: Bosna i Hercegovina i Agencija odredit će po jednog arbitra svaka, a dva arbitra tako određena izabrat će trećega koji će biti predsjednik. Ako za 30 dana od zahtjeva za arbitražom ili Bosna i Hercegovina ili Agencija ne odrede arbitra, Bosna i Hercegovina ili Agencija može tražiti od predsjednika Međunarodnog suda da postavi jednoga arbitra. Isti će postupak važiti ako 30 dana od određivanja ili postavljanja drugog arbitra treći arbitar još ne bude izabran. Većina članova arbitražnog suda čini kvorum i za svaku odluku bit će potrebna jednoglasnost dvaju arbitara. Arbitražni postupak odredit će arbitražni sud. Odluke arbitražnog suda bit će obavezne i za Bosnu i Hercegovinu i za Agenciju.

ODLAGANJE PRIMJENE ZAŠTITNIH MJERA AGENCIJE IZ DRUGIH SPORAZUMA

Član 23.

Provođenje zaštitnih mjera Agencije u Bosni i Hercegovini iz drugih sporazuma sa Agencijom bit će suspendirano za vrijeme važenja ovog sporazuma. Ukoliko Bosna i Hercegovina dobije od Agencije pomoć za projekt, nastaviti će važiti obaveza Bosne i

Hercegovine po Sporazumu o projektu o neupotrebi pomenutih predmeta u bilo kakve vojne svrhe.

IZMJENE SPORAZUMA

Član 24.

- (a) Bosna i Hercegovina i Agencija će se, na zahtjev bilo koje od njih, dogovoriti o izmjenama ovog sporazuma.
- (b) Za sve izmjene bit će potreban pristanak Bosne i Hercegovine i Agencije.
- (c) Izmjene ovog sporazuma stupit će na snagu pod istim uslovima kao što stupa na snagu i sam sporazum.
- (d) Generalni direktor će odmah obavijestiti sve zemlje članice Agencije o svakoj izmjeni ovog sporazuma.

STUPANJE NA SNAGU I TRAJANJE

Član 25.

Ovaj će sporazum stupiti na snagu onog dana kad Agencija primi od Bosne i Hercegovine pismeno obavještenje da su zadovoljeni zakonski i ustavni propisi Bosne i Hercegovine za stupanje na snagu. Generalni direktor će odmah obavijestiti sve zemlje članice Agencije o stupanju na snagu ovog sporazuma.

Član 26.

Ovaj sporazum će ostati na snazi sve dok Bosna i Hercegovina bude strana Ugovora.

DIO II

UVOD

Član 27.

Svrha ovog dijela Sporazuma je da odredi postupke koje treba primijeniti prilikom provođenja odredaba o zaštitnim mjerama iz Dijela I.

SVRHA ZAŠTITNIH MJERA

Član 28.

Svrha postupaka zaštitnih mjera izloženih u ovom dijelu Sporazuma je pravovremeno otkrivanje zloupotrebe značajnih količina nuklearnog materijala, sa mirnodopskih djelatnosti na proizvodnju nuklearnog oružja ili drugih eksplozivnih uređaja ili u nepoznate ciljeve, i sprječavanje takve zloupotrebe.

Član 29.

Radi postizanja svrhe navedene u članu 28, kao mjera od osnovnog značaja primjenjivat će se obračun materijala, uporedo sa držanjem materijala u zatvorenom prostoru i nadgledanjem kao značajnim komplementarnim mjerama.

Član 30.

Tehnički zaključak verifikacijskih djelatnosti Agencije bit će iskaz, u odnosu na svaku zonu materijalne ravnoteže, o količini neevidentiranog materijala tokom određenog perioda, uz navođenje granice tačnosti za navedene količine materijala.

NACIONALNI SISTEM EVIDENTIRANJA I KONTROLE NUKLEARNOG MATERIJALA

Član 31.

U skladu sa članom 7, Agencija će se prilikom izvršavanja svojih verifikacijskih djelatnosti u potpunosti koristiti bosanskohercegovačkim sistemom obračuna i kontrole ukupnog nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu i izbjegavat će nepotrebno dupliranje bosanskohercegovačkih djelatnosti u vezi sa obračunom i kontrolom.

Član 32.

Sistem obračuna i kontrole ukupnog nuklearnog materijala Bosne i Hercegovine koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu bit će zasnovan na zonama materijalne ravnoteže i predviđet će, ako je to primjenljivo i navedeno u dopunskim aranžmanima, provođenje takvih mjera kao što su:

- (a) mjerni sistem za određivanje količina nuklearnog materijala primljenog, proizvedenog, poslanog, izgubljenog ili na neki drugi način uklonjenog iz inventara, i količina na inventaru;
- (b) ocjena preciznosti i tačnosti mjerenja i procjena nesigurnosti u mjerenju;
- (c) postupci za utvrđivanje, reviziju i ocjenu razlika mjerenja između pošiljaoca i primaoca;
- (d) postupci za provođenje fizičke inventure;
- (e) postupci za procjenu akumulacije neizmjerene inventara i neizmjerenih gubitaka;
- (f) sistem registriranja i izvještavanja koji će pokazati, za svaku zonu materijalne ravnoteže, inventar materijalne ravnoteže i promjene u tom inventaru, uključujući potvrde o prijemu i prijenosu iz zone materijalne ravnoteže;
- (g) odredbe koje će osigurati da se postupci i provođenje obračuna obavljaju korektno;
- (h) postupci za podnošenje izvještaja Agenciji, u skladu sa članovima od 59 do 69.

POČETNA TAČKA PRIMJENE ZAŠTITNIH MJERA

Član 33.

Zaštitne mjere iz ovog sporazuma neće se primjenjivati na materijal pri vađenju ili preradi rude.

Član 34.

- (a) Kad se bilo koji materijal koji sadrži uranij ili torij koji nije dostigao stepen nuklearnog gorivog ciklusa opisanog u donjem stavu (c), direktno ili indirektno izveze u neku državu koja nema nuklearno oružje, Bosna i Hercegovina će obavijestiti Agenciju o njegovoj količini, sastavu i odredištu, osim ako se materijal izvozi u specifično nenuklearne svrhe.
- (b) Kad bilo koji materijal koji sadrži uranij ili torij koji nije dostigao stepen nuklearnog gorivog ciklusa opisanog u donjem stavu (c) uveze, Bosna i Hercegovina će obavijestiti Agenciju o njegovoj količini i sastavu, osim ako je materijal bio uvezen u specifično nenuklearne svrhe, i
- (c) Kad bilo koji nuklearni materijal sastava i čistoće pogodnih za proizvodnju goriva ili za izotopno obogaćenje napusti postrojenje ili fazu procesa u kojoj je bio proizveden, ili kad se takav nuklearni materijal ili bilo koji drugi nuklearni materijal proizveden u nekoj kasnijoj fazi u nuklearnom gorivom ciklusu uveze u Bosnu i Hercegovinu, takav će nuklearni materijal potpadati pod postupke o primjeni zaštitnih mjera navedene u ovom sporazumu.

PRESTANAK ZAŠTITNIH MJERA

Član 35.

- (a) Zaštitne mjere će se okončati za nuklearni materijal koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu, u skladu sa uslovima navedenim u članu 11. Gdje nisu zadovoljeni uslovi tog člana, ali Bosna i Hercegovina smatra da regeneracija nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere iz otpadaka nije u određeno vrijeme moguća ili poželjna, Bosna i Hercegovina i Agencija će se posavjetovati o odgovarajućim zaštitnim mjerama koje treba primijeniti.
- (b) Zaštitne mjere će se okončati za nuklearni materijal koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu u skladu sa uslovima navedenim u članu 13, uz uslov da se Bosna i Hercegovina i Agencija slože da se takav nuklearni materijal praktično ne može regenerirati.

IZUZEĆE OD ZAŠTITNIH MJERA

Član 36.

Na zahtjev Bosne i Hercegovine, Agencija će izuzeti nuklearni materijal od zaštitnih mjera na ovaj način:

- (a) specijalni fisibilni materijal kad se upotrebljava u "gram" količinama ili manjima kao osjetljivi element u instrumentima;
- (b) nuklearni materijal kad se upotrebljava za nenuklearne djelatnosti u skladu sa članom 13, iako se takav nuklearni materijal može regenerirati;

(c) plutonij s izotopnom koncentracijom plutonija 238 više od 80%.

Član 37.

Na zahtjev Bosne i Hercegovine, Agencija će izuzeti od zaštitnih mjera nuklearni materijal koji bi inače potpadao pod zaštitne mjere, uz uslov da ukupna količina nuklearnog materijala koja bi bila izuzeta u Bosni i Hercegovini u skladu s ovim članom ne može u bilo koje vrijeme preći:

(a) ukupno jedan kilogram specijalno fisibilnog materijala koji se može sastojati od jedne ili više ovih stavki:

(i) plutonija;

(ii) uranija sa obogaćenjem od 0,2 (20%) ili više, uzimajući pri tom da se njegova težina pomnoži njegovim obogaćenjem; i

(iii) uranija sa obogaćenjem ispod 0,2 ili više od prirodnog uranija, kad se pomnoži njegova težina pet puta sa kvadratom njegovog obogaćenja.

(b) ukupno deset metričkih tona prirodnog uranija i osiromašenog uranija sa obogaćenjem više od 0,005 (0,5%);

(c) dvadeset metričkih tona osiromašenog uranija sa obogaćenjem od 0,005 (0,5%) ili manjim; i

(d) dvadeset metričkih tona torija;

ili neke veće količine koju može odrediti Odbor guvernera za jedinstvenu primjenu.

Član 38.

Ako izuzeti nuklearni materijal treba da se preradi ili skladišti zajedno sa nuklearnim materijalom koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu, preduzet će se mjere da se na njega ponovo primijene zaštitne mjere.

DOPUNSKI ARANŽMANI

Član 39.

Bosna i Hercegovina i Agencija sastavit će dopunske aranžmane u kojima će se navesti pojedinosti, do granica potrebnih da Agencija ispuni svoje obaveze prema ovom sporazumu na djelotvoran i uspješan način, o načinu na koji će se primjenjivati postupci navedeni u ovom sporazumu. Dopunski aranžmani mogu se proširiti ili izmijeniti dogovorom između Bosne i Hercegovine i Agencije bez izmjena ovog sporazuma.

Član 40.

Dopunski aranžmani će stupiti na snagu istovremeno ili što je moguće prije nakon stupanja na snagu ovog sporazuma. Bosna i Hercegovina i Agencija uložiti će maksimum napora da se postigne njihovo stupanje na snagu 90 dana nakon stupanja na snagu ovog sporazuma. Produženje tog perioda zahtijevat će pristanak Bosne i Hercegovine i Agencije. Bosna i Hercegovina će Agenciji odmah dostaviti informacije potrebne za

sastavljanje dopunskih aranžmana. Nakon stupanja na snagu ovog sporazuma, Agencija će imati pravo da primijeni u njemu navedene postupke o nuklearnom materijalu navedenom u inventaru koji je propisan članom 41, čak i ako dopunski aranžmani još nisu stupili na snagu.

INVENTAR

Član 41.

Na osnovu početnog izvještaja iz člana 62 Agencija će sačiniti jedinstveni inventar za cjelokupan nuklearni materijal u Bosni i Hercegovini koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu, bez obzira na njegovo porijeklo, i održavat će taj inventar na osnovu izvještaja koji budu pristizali i rezultata njenih verifikacijskih djelatnosti. Kopije inventara će se staviti na raspolaganje Bosni i Hercegovini u dogovorenim intervalima.

PROJEKTNE INFORMACIJE

Opće odredbe

Član 42.

Prema članu 8, projektne informacije o postojećim postrojenjima dostavit će se Agenciji tokom diskusija o dopunskim aranžmanima. Vremenska ograničenja za dostavu projektnih informacija o novim postrojenjima utvrdit će se dopunskim aranžmanima, i te informacije će se dostaviti što je moguće prije uvođenja nuklearnog materijala u novo postrojenje.

Član 43.

Projektne informacije koje treba dostaviti Agenciji obuhvatit će svako postrojenje kad god je to primjenljivo:

- (a) opis postrojenja, navodeći njegov opći karakter, cilj, nominalni kapacitet i geografsku lokaciju, kao i korisnikovo ime i adresu za svakodnevne poslovne svrhe,
- (b) opis općeg rasporeda postrojenja sa označavanjem u granicama mogućnosti, forme, lokacije i toka nuklearnog materijala i općeg rasporeda glavnih dijelova opreme kojima se upotrebljava, proizvodi ili prerađuje nuklearni materijal;
- (c) opis karakteristika postrojenja koje su važne za obračun materijala, držanje materijala u zatvorenom prostoru i nadgledanje; i
- (d) opis postojećih i predloženih postupaka za obračun i kontrolu nuklearnog materijala u postrojenju, s posebnim osvrtom na zone materijalne ravnoteže utvrđene od operatora, mjerenje toka i postupke za obavljanje fizičke inventure.

Član 44.

Ostale informacije važne za primjenu zaštitnih mjera takođe će se dostavljati Agenciji za svako postrojenje, posebno one koje se tiču organizacijske odgovornosti za obračun materijala i kontrolu. Bosna i Hercegovina će dostaviti Agenciji dopunske informacije o

propisima koji se odnose na zdravstvenu zaštitu i sigurnost koje će Agencija poštovati i kojih će se inspektori kod postrojenja pridržavati.

Član 45.

Agenciji će se na razmatranje dostaviti projektne informacije o izmjenama koje su važne za primjenu zaštitnih mjera, za ispitivanje, i bit će pravovremeno obaviještena i o svakoj promjeni u podacima koji su dostavljeni prema članu 44, da bi se, ako je potrebno, postupci primjene zaštitnih mjera mogli prilagoditi.

Član 46.

Svrha ispitivanja projektnih informacija

Projektne informacije dostavljene Agenciji upotrijebit će se u ove svrhe:

- (a) da se utvrde karakteristike postrojenja i nuklearni materijal koji je važan za primjenu zaštitnih mjera na nuklearni materijal sa dovoljno pojedinosti da se olakša verifikacija;
- (b) da se odrede zone materijalne ravnoteže koje će se upotrijebiti u svrhe obračuna Agencije i da se odaberu one strategijske tačke koje su ključne tačke mjerenja, a koje će se upotrijebiti za određivanje toka i inventara nuklearnog materijala. Pri određivanju takvih zona materijalne ravnoteže Agencija će se, između ostalog, koristiti ovim kriterijima:
  - (i) veličina zone materijalne ravnoteže uskladit će se sa tačnošću sa kojom se materijalna ravnoteža može ustanoviti;
  - (ii) pri određivanju zone materijalne ravnoteže, iskoristit će se svaka mogućnost držanja materijala u zatvorenom prostoru i nadgledanja kako bi se olakšala potpunost mjerenja toka i na taj način pojednostavila primjena zaštitnih mjera, a mjerenja koncentrirala na ključne tačke mjerenja;
  - (iii) određeni broj zona materijalne ravnoteže koje se upotrebljavaju u nekom postrojenju ili jasno određenim lokacijama mogu se spojiti u jednu zonu materijalne ravnoteže koja će se upotrijebiti u svrhe obračuna Agencije kad Agencija bude odlučila da je to u skladu s njenim verifikacijskim zahtjevima; i
  - (iv) specijalna zona materijalne ravnoteže može se osnovati na zahtjev Bosne i Hercegovine oko neke faze u proces koji obuhvata komercijalno osjetljive informacije.
- (c) da se utvrde nominalni vremenski rokovi i postupci za obavljanje fizičke inventure, a u svrhe obračuna Agencije;
- (d) da se utvrde zahtjevi za dokumentaciju i izvještaji i postupci za ocjenu dokumentacije;
- (e) da se utvrde zahtjevi i postupci za verifikaciju količine i mjesta gdje se nalazi nuklearni materijal;
- (f) da se odaberu odgovarajuće kombinacije metoda i tehnika držanja materijala u zatvorenom prostoru i nadzora, a i strategijske tačke u kojima iste treba primijeniti.

Rezultati ispitivanja projektnih informacija bit će uključeni u dopunske aranžmane.

Član 47.

Naknadno ispitivanje projektnih informacija

Projektne informacije će se naknadno ispitati u svjetlu izmjena u pogonskim uslovima, novih dostignuća u tehnologiji zaštitnih mjera ili iskustva u primjeni verifikacijskih postupaka, a radi modificiranja akcije koju je Agencija preduzela prema članu 46.

Član 48.

Verifikacija projektnih informacija

Agencija, u saradnji sa Bosnom i Hercegovinom, može poslati inspektore u postrojenja da verifiraju projektne informacije date Agenciji u skladu sa članovima od 42 do 45, u svrhe iznesene u članu 46.

INFORMACIJE O NUKLEARNOM MATERIJALU IZVAN POSTROJENJA

Član 49.

Agenciji će se dostaviti ove informacije kad se nuklearni materijal upotrebljava na uobičajeni način izvan postrojenja, i to prema potrebi:

- (a) opći opis upotrebe nuklearnog materijala, njegove geografske lokacije i korisnikovo ime i adresu za svakodnevne poslovne svrhe; i
- (b) opći opis postojećih i predloženih postupaka za obračun i kontrolu nuklearnog materijala, uključujući organizacijsku odgovornost za obračun i kontrolu materijala.

Agencija će biti pravovremeno obavještavana o svim promjenama u informacijama koje joj se dostavljaju prema ovom članu.

Član 50.

Informacije dostavljene Agenciji prema članu 49 mogu se upotrijebiti, u mjeri koliko je potrebno, u svrhe izložene u članu 46 od (b) do (f).

SISTEM DOKUMENTACIJE

Opće odredbe

Član 51.

Prilikom osnivanja svog sistema kontrole materijala, kao što je navedeno u članu 7, Bosna i Hercegovina će urediti da se dokumentacija vodi za svaku zonu materijalne ravnoteže. Dokumentacija koju treba čuvati bit će opisana u dopunskim aranžmanima.

Član 52

Bosna i Hercegovina će urediti da ispitivanje dokumentacije bude inspektorima olakšano, posebno ako se dokumentacija ne vodi na engleskom, francuskom, ruskom ili španskom jeziku.

Član 53.

Dokumentacija će se čuvati najmanje pet godina.

Član 54.

Dokumentacija će se sastojati, prema potrebi, od:

- (a) dokumentacije o obračunu svog nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu; i
- (b) pogonske dokumentacije za postrojenja koja sadrže takav nuklearni materijal.

Član 55.

Sistem mjerenja na kojem se zasniva dokumentacija koja se upotrebljava za pripremanje izvještaja bit će usklađen s najnovijim međunarodnim standardima ili će po kvalitetu odgovarati takvim standardima.

Dokumentacija o obračunu

Član 56.

Dokumentacija o obračunu pružit će uvid za svaku zonu materijalne ravnoteže o sljedećem:

- (a) sve izmjene u inventaru, tako da se u svako doba može odrediti knjigovodstveni inventar;
- (b) sve rezultate mjerenja kojima se koristi za određivanje fizičkog inventara;
- (c) sva usklađivanja i korekcije izvršene što se tiče izmjena u inventaru, i knjigovodstvenog inventara i fizičkog inventara.

Član 57.

Za svaku inventarsku izmjenu i fizički inventar dokumentacija će pokazati, u pogledu svake serije nuklearnog materijala: identifikaciju materijala, podatke o seriji i izvorne podatke. U dokumentaciji će se voditi obračun za uranij, torij i plutonij, posebno u svakoj seriji nuklearnog materijala. Za svaku inventarsku izmjenu navest će se datum izvršenja inventarske izmjene, a prema potrebi, polazna zona materijalne ravnoteže i primajuća zona materijalne ravnoteže ili primalac.

Član 58.

Pogonska dokumentacija

Pogonska će dokumentacija sadržavati, prema potrebi, o svakoj zoni materijalne ravnoteže:

- (a) one pogonske podatke koji se upotrebljavaju za ustanovljavanje promjena u količini i sastavu nuklearnog materijala;
- (b) podatke dobijene prilikom kalibracije rezervoara i instrumenata i uzimanja uzoraka i analiza, postupaka za kontrolu kvaliteta mjerenja i izvedene procjene slučajnih i sistemskih grešaka;
- (c) opis redoslijeda postupaka preduzetih prilikom pripremanja i obavljanja fizičke inventure, kako bi se osiguralo da je ona tačna i potpuna; i
- (d) opis postupaka preduzetih radi utvrđivanja uzroka i veličine bilo kojeg slučajnog ili neizmjenog gubitka do kojeg bi moglo doći.

SISTEM IZVJEŠTAJA

Opće odredbe

Član 59.

Bosna i Hercegovina će dostavljati Agenciji izvještaje, detaljno opisane u članovima od 60 do 69, o nuklearnom materijalu koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu.

Član 60.

Izvještaji će se davati na engleskom, francuskom, ruskom ili španskom jeziku, osim ako drugačije nije određeno dopunskim aranžmanima.

Član 61.

Izvještaji će biti zasnovani na dokumentaciji vođenoj u skladu sa članovima od 51 do 58 i sastojat će se, prema potrebi, od izvještaja o obračunu i specijalnih izvještaja.

Izvještaji o obračunu

Član 62.

Agenciji će se dostaviti početni izvještaj o ukupnom nuklearnom materijalu koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu. Početni će izvještaj Bosna i Hercegovina poslati Agenciji 30 dana nakon posljednjeg dana kalendarskog mjeseca u kojem ovaj sporazum stupa na snagu, i odražavat će stanje sa zadnjim danom tog mjeseca.

Član 63.

Bosna i Hercegovina će dostavljati Agenciji ove izvještaje o obračunu za svaku zonu materijalne ravnoteže:

- (a) izvještaje o inventarskim izmjenama koji će pokazati sve promjene u inventaru nuklearnog materijala. Izvještaji će se slati što je moguće prije, a u svakom

slučaju 30 dana nakon isteka mjeseca u kojem je došlo do inventarskih izmjena ili u kojem su one bile ustanovljene.

- (b) izvještaje o materijalnoj ravnoteži koji pokazuju materijalnu ravnotežu zasnovanu na fizičkom inventaru nuklearnog materijala stvarno prisutnog u zoni materijalne ravnoteže. Izvještaji će se poslati što je moguće prije, a u svakom slučaju 30 dana nakon što je fizička inventura bila izvršena. Izvještaji će se zasnivati na podacima raspoloživima na dan izvještavanja i mogu se korigirati kasnije ako bude potrebno.

Član 64.

U izvještajima o inventarskim izmjenama navest će se identifikacijski podaci i podaci o seriji za svaku seriju nuklearnog materijala, datum inventarske izmjene, i ako treba, otpremna zona materijalne ravnoteže i primajuća zona materijalne ravnoteže ili primaoca. Ti će izvještaji biti praćeni sažetim napomenama koje će:

- (a) objasniti inventarske izmjene na osnovu pogonskih podataka sadržanih u pogonskoj dokumentaciji predviđenoj članom 58(a); i
- (b) opisati, kao što je navedeno u dopunskim aranžmanima, predviđeni operativni program, posebno obavljanje fizičke inventure.

Član 65.

Bosna i Hercegovina će izvijestiti o svakoj inventarskoj izmjeni, usklađivanju ili korekciji, ili periodično zajedničkim popisom ili pojedinačno. O inventarskim izmjenama izvještavat će se prema serijama. Kao što je navedeno u dopunskim aranžmanima, manje izmjene u inventaru nuklearnog materijala, kao što je uzimanje analitičkih uzoraka, mogu se povezati u jednu seriju i saopštiti kao jedna inventarska izmjena.

Član 66.

Agencija će dostavljati Bosni i Hercegovini polugodišnja saopštenja o knjigovodstvenom inventaru nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu, za svaku zonu materijalne ravnoteže, a zasnovana na izvještajima o inventarskim izmjenama za period obuhvaćen svakim takvim saopštenjem.

Član 67.

Izvještaji o materijalnoj ravnoteži će uključiti ove stavke, osim ako nije drugačije dogovoreno između Bosne i Hercegovine i Agencije:

- (a) početni fizički inventar;
- (b) inventarske izmjene (prvo povećanja, potom smanjenja);
- (c) zaključni knjigovodstveni inventar;
- (d) razlike između pošiljaoca i primaoca;
- (e) usklađeni zaključni knjigovodstveni inventar;
- (f) zaključni fizički inventar; i

(g) neevidentirani materijal.

Saopštenje o fizičkom inventaru koje nabraja sve serije posebno i navodi identifikaciju materijala i podatke o seriji za svaku seriju bit će prilog uz svaki izvještaj o materijalnoj ravnoteži.

Član 68.

Posebni izvještaji

Bosna i Hercegovina će podnositi posebne izvještaje bez odlaganja:

- (a) ako bilo kakav neuobičajeni incident ili okolnost navedu Bosnu i Hercegovinu da povjeruje da postoji ili da je moglo doći do gubitka nuklearnog materijala koji prelazi ograničenja navedena u tu svrhu u dopunskim aranžmanima; ili
- (b) ako se za materijal koje se drži u zatvorenom prostoru stanje neočekivano izmijenilo od onoga navedenog u dopunskim aranžmanima, i to toliko da je neovlašteno uklanjanje nuklearnog materijala postalo moguće.

Član 69.

Proširenje i objašnjenje izvještaja

Ako Agencija tako zahtijeva, Bosna i Hercegovina će joj dostaviti proširenja ili objašnjenja za svaki izvještaj u onoj mjeri koliko se ona odnose na ciljeve zaštitnih mjera.

INSPEKCIJE

Član 70.

Opće odredbe

Agencija će imati pravo da vrši inspekcije kao što je određeno članovima od 71 do 82.

Ciljevi inspekcije

Član 71.

Agencija može vršiti *ad hoc* inspekcije kako bi:

- (a) verificirala informaciju sadržanu u početnom izvještaju o nuklearnom materijalu koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu;
- (b) identificirala i verificirala izmjene situacije koja je nastala od datuma početnog izvještaja; i
- (c) identificirala, a ako je moguće verificirala količinu i sastav nuklearnog materijala u skladu sa članovima 93 i 96, prije njegovog izvoza iz Bosne i Hercegovine ili njegovog uvoza u Bosnu i Hercegovinu.

Član 72.

Agencija može vršiti rutinske inspekcije kako bi:

- (a) verificirala da se izvještaji slažu sa dokumentacijom;
- (b) verificirala lokaciju, identitet, količinu i sastav ukupnog nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu; i
- (c) verificirala informaciju o mogućim uzrocima postojanja neevidentiranog materijala, razlike između pošiljaoca i primaoca i neodređenost u knjigovodstvenom inventaru.

Član 73.

U skladu sa postupcima navedenim u članu 77, Agencija može vršiti specijalne inspekcije:

- (a) radi verificiranja informacija sadržanim u posebnim izvještajima; ili
- (b) ako Agencija smatra da informacije koje je Bosna i Hercegovina stavila na raspolaganje, uključujući objašnjenja Bosne i Hercegovine i informacije dobijene rutinskim inspekcijama, nisu za Agenciju dovoljne da bi izvršila svoje obaveze prema ovom sporazumu. Inspekcija će se smatrati specijalnom kad je ona ili dodatna rutinskim inspekcijama predviđenim članovima od 78 do 82 ili ako obuhvata pristup dodatnim informacijama ili lokacijama osim onih navedenih u članu 76 za *ad hoc* i rutinske inspekcije, ili u oba ova slučaja.

Opseg inspekcija

Član 74.

U svrhe navedene u članovima od 71 do 73, Agencija može:

- (a) ispitati dokumentaciju vođenu u skladu sa članovima od 51 do 58;
- (b) obaviti nezavisna mjerenja ukupnog nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu;
- (c) verificirati funkcioniranje i kalibraciju instrumenata i ostale mjerne i kontrolne opreme;
- (d) primjenjivati mjere nadgledanja i držanja materijala u zatvorenom prostoru; i
- (e) koristiti se drugim objektivnim metodama koje su se pokazale tehnički odgovarajuće.

Član 75.

U okviru člana 74, Agencija će biti ovlaštena da:

- (a) pazi da se uzorci u ključnim tačkama mjerenja za utvrđivanje materijalne ravnoteže uzimaju u skladu sa postupcima koji daju reprezentativne uzorke, pazi na obradu i analizu uzoraka i dobija duplikate takvih uzoraka;

- (b) pazi da su mjerenja nuklearnog materijala u ključnim tačkama mjerenja u svrhe utvrđivanja materijalne ravnoteže reprezentativna, i pazi na kalibraciju potrebnih instrumenata i opreme;
- (c) sklopi sa Bosnom i Hercegovinom aranžmane da se, ako bude potrebno:
- (i) obave dopunska mjerenja i uzmu dopunski uzorci za potrebe Agencije;
  - (ii) analiziraju standardni analitički uzorci Agencije;
  - (iii) upotrijebe odgovarajući apsolutni standardi pri kalibraciji instrumenata i druge opreme; i
  - (iv) izvrše ostale kalibracije.
- (d) osigura upotrebu vlastite opreme za nezavisna mjerenja i nadzor, i ako je tako dogovoreno i navedeno u dopunskim aranžmanima, uredi da se takva oprema instalira;
- (e) upotrijebi svoje pečate i drugu opremu za identificiranje ili otkrivanje provale pri držanju materijala u zatvorenom prostoru, ako je tako dogovoreno i navedeno u dopunskim aranžmanima; i
- (f) dogovori sa Bosnom i Hercegovinom prijevoz uzoraka uzetih za potrebe Agencije.

Pristup za inspekcije

Član 76.

- (a) U svrhe navedene u članu 71(a) i (b), a sve do trenutka kad budu navedene strategijske tačke u dopunskim aranžmanima, inspektori Agencije će imati pristup svakoj lokaciji na kojoj početni izvještaj ili bilo koja inspekcija izvršena sa njim u vezi pokažu da je nuklearni materijal prisutan.
- (b) U svrhe navedene u članu 71(c), inspektori će imati pristup svakoj lokaciji o kojoj je Agencija bila obaviještena prema članu 92(d)(iii) ili 95(d)(iii).
- (c) U svrhe navedene u članu 72, inspektori će imati pristup samo strategijskim tačkama navedenim u dopunskim aranžmanima i dokumentaciji koja se vodi u skladu s odredbama članova od 51 do 58; i
- (d) U slučaju da Bosna i Hercegovina zaključi da bilo kakve neuobičajene okolnosti zahtijevaju proširenje ograničenja u pogledu pristupa Agencije, Bosna i Hercegovina i Agencija će odmah postići sporazum koji će Agenciji omogućiti da svoje odgovornosti u pogledu zaštitnih mjera izvrši u svjetlu tih ograničenja. Generalni direktor će o svakom takvom sporazumu izvijestiti Odbor.

Član 77.

U okolnostima koje bi mogle dovesti do specijalnih inspekcija, u svrhe navedene u članu 73, Bosna i Hercegovina i Agencija će se odmah konsultirati. Kao rezultat takvih konsultacija, Agencija može:

- (a) izvršiti inspekcije kao dopunu rutinskoj inspekciji predviđenoj u članovima od 78 do 82; i

- (b) dobiti pristup, uz pristanak Bosne i Hercegovine, dodatnim informacijama i lokacijama osim onih navedenih u članu 76. Svaki nesporazum u vezi sa potrebom za dopunski pristup bit će riješen u skladu sa članovima 21 i 22. U slučaju da je akcija od strane Bosne i Hercegovine važna i hitna, primjenjivat će se član 18.

Učestalost i intenzitet rutinskih inspekcija

Član 78.

Agencija će svesti broj, intenzitet i trajanje rutinskih inspekcija na minimum koji odgovara uspješnom provođenju postupaka za primjenu zaštitnih mjera izloženih u ovom sporazumu, primjenjujući optimalni vremenski raspored, i koristit će se najoptimalnije i najekonomičnije opsegom inspekcija kojima raspolaže.

Član 79.

Agencija može godišnje izvesti jednu rutinsku inspekciju postrojenja i zona materijalne ravnoteže izvan postrojenja sa sadržajem nuklearnog materijala ili godišnjim protokom, zavisno od toga koji je veći, koji ne prelazi pet efektivnih kilograma.

Član 80.

Broj, intenzitet, trajanje, vremenski raspored i način rutinskih inspekcija postrojenja sa sadržajem ili godišnjim protokom nuklearnog materijala koji prelazi pet efektivnih kilograma određivat će se na takvoj osnovi da u maksimalnom ili graničnom slučaju inspekcijski režim ne bude intenzivniji nego što je potrebno i dovoljno za održavanje kontinuiteta u poznavanju toka i inventara nuklearnog materijala, a maksimalni broj rutinskih inspekcija takvih postrojenja odredit će se na ovaj način:

- (a) za reaktore i zapečaćena skladišta maksimum ukupnih rutinskih inspekcija godišnje odredit će se odobravanjem jedne šestine čovjek-godina inspekcije za svako takvo postrojenje;
- (b) za postrojenja koja nisu reaktori ili zapečaćena skladišta, a imaju u sebi plutonij ili uranij obogaćen preko 5%, maksimum ukupnih rutinskih inspekcija godišnje odredit će se odobravanjem za svako takvo postrojenje $30 \times E$ čovjek-dana inspekcija godišnje, pri čemu je E inventar ili godišnji protok nuklearnog materijala, zavisno od toga koji je veći, izražen u efektivnim kilogramima. Maksimum utvrđen za svako takvo postrojenje neće, međutim, biti manji od 1,5 čovjek-godina inspekcije; i
- (c) za postrojenja koja nisu obuhvaćena odredbama (a) i (b), maksimum ukupnih rutinskih inspekcija godišnje odredit će se odobravanjem za svako takvo postrojenje jednu trećinu čovjek-godina inspekcije plus $0,4 \times E$ čovjek-dana inspekcija godišnje, pri čemu je E inventar ili godišnji protok nuklearnog materijala, zavisno od toga koji je veći, izražen u efektivnim kilogramima.

Bosna i Hercegovina i Agencija mogu se složiti da se izmijeni broj za maksimalne inspekcije navedene u ovom članu, nakon zaključka Odbora guvernera da je takva izmjena potrebna.

Član 81.

U skladu sa članovima od 78 do 80, kriteriji kojima se treba rukovoditi za određivanje stvarnog broja, intenziteta, trajanja vremenskog rasporeda i načina izvođenja rutinskih inspekcija za bilo koje postrojenje obuhvatit će:

- (a) oblik nuklearnog materijala, posebno da li je nuklearni materijal u neoblikovanoj formi ili je sadržan u nizu pojedinačnih elemenata; njegov hemijski sastav i, za uranij, je li niskog ili visokog obogaćenja, te njegovu pristupačnost;
- (b) efikasnost bosanskohercegovačkog sistema evidentiranja i kontrole, uključujući granice u kojima su operatori nuklearnih postrojenja nezavisni od sistema obračuna i kontrole Bosne i Hercegovine, opseg u kojem su mjere navedene u članu 32 bile realizirane od strane Bosne i Hercegovine, ažurnost podnošenja izvještaja Agenciji; njihovu usklađenost sa nezavisnom verifikacijom od strane Agencije, te količinu i tačnost u utvrđivanju neevidentiranog materijala onako kako ga je verificirala Agencija;
- (c) karakteristike bosanskohercegovačkog nuklearnog gorivog ciklusa, posebno broj i tipove postrojenja sa nuklearnim materijalom koji potpada pod zaštitne mjere, karakteristike takvih postrojenja u odnosu na zaštitne mjere, a posebno do kojeg stepena je materijal zatvoren, stepen u kojem konstrukcija tih postrojenja olakšava verifikaciju toka i inventara nuklearnog materijala, i opseg do kog se informacije iz različitih zona materijalne ravnoteže mogu dovesti u korelaciju;
- (d) međunarodnu međuzavisnost, posebno opseg u kojem se nuklearni materijal prima iz drugih država ili šalje u njih na upotrebu ili preradu; bilo koje verifikacije djelatnosti Agencije s tim u vezi i stepen do kojeg su mirnodopske nuklearne djelatnosti Bosne i Hercegovine uzajamno povezane sa djelatnostima drugih država; i
- (e) tehnički razvoj na području zaštitnih mjera, uključujući upotrebu statističkih tehnika i uzimanja slučajnih uzoraka pri ocjeni nuklearnog materijala.

Član 82.

Bosna i Hercegovina i Agencija konsultirat će se u slučaju da Bosna i Hercegovina smatra da se inspekcija razvija sa neprimjerenom koncentracijom na pojedinim postrojenjima.

Najava inspekcija

Član 83.

Agencija će unaprijed obavijestiti Bosnu i Hercegovinu o dolasku inspektora u postrojenja ili zone materijalne ravnoteže izvan postrojenja na ovaj način:

- (a) za *ad hoc* inspekcije u skladu sa članom 71(c) najmanje 24 sata prije, za one u skladu sa članom 71(a) i (b) i za djelatnosti predviđene članom 48, najmanje sedam dana prije;
- (b) za specijalne inspekcije u skladu sa članom 73 što je moguće prije, nakon što su se Bosna i Hercegovina i Agencija konsultirale, kao što je predviđeno članom 77, a da se pri tome podrazumijeva da će se konsultiranjem obično obuhvatiti i pitanje obavještenja o dolasku; i

- (c) za rutinske inspekcije prema članu 72 najkasnije 24 sata prije u odnosu na postrojenja navedena u članu 80(b) i zapečaćena skladišta koja sadrže plutonij ili uranij obogaćen više od 5%, a sedam dana prije u svim ostalim slučajevima.

Takva najava inspekcija sadržavat će imena inspektora i navodit će postrojenja i zone materijalne ravnoteže izvan postrojenja koji će se posjetiti i period tokom kojeg će isti biti posjećeni. Ako inspektori treba da stignu iz mjesta izvan Bosne i Hercegovine, Agencija će takođe unaprijed izvijestiti o mjestu i vremenu njihovog dolaska u Bosnu i Hercegovinu.

Član 84.

Bez obzira na odredbe člana 83, Agencija može, kao dopunsku mjeru, izvesti bez prethodne najave dio rutinskih inspekcija prema članu 80, u skladu s principom slučajnih uzoraka. Pri vršenju bilo koje nenajavljene inspekcije, Agencija će u potpunosti uzeti u obzir bilo koji operativni program koji Bosna i Hercegovina provodi prema članu 64(b). Osim toga, kad god je moguće, a na osnovu operativnog programa, ona će periodično obavještavati Bosnu i Hercegovinu o svom općem programu najavljenih i nenajavljenih inspekcija, navodeći opći period za koji se inspekcije predviđaju. Pri vršenju bilo koje nenajavljene inspekcije, Agencija će učiniti sve da svede na minimum sve praktične poteškoće za Bosnu i Hercegovinu i za operativna postrojenja, vodeći računa o odgovarajućim odredbama članova 44 i 89. U skladu sa tim, Bosna i Hercegovina će učiniti sve da olakša zadatak inspektora.

Imenovanje inspektora

Član 85.

Pri imenovanju inspektora primjenjivat će se ovi postupci:

- (a) generalni direktor će obavijestiti Bosnu i Hercegovinu pismenim putem o imenu, kvalifikacijama, nacionalnosti, položaju i drugim odgovarajućim detaljima o svakom službeniku Agencije kojeg on predlaže za imenovanje kao inspektora za Bosnu i Hercegovinu;
- (b) Bosna i Hercegovina će obavijestiti generalnog direktora u roku od 30 dana od dana dobijanja takvog prijedloga prihvata li taj prijedlog;
- (c) generalni direktor može imenovati svakog službenika kojega je Bosna i Hercegovina prihvatila kao jednoga od inspektora za Bosnu i Hercegovinu, i obavijestit će Bosnu i Hercegovinu o takvim imenovanjima;
- (d) generalni direktor, djelujući u odgovoru na zahtjev Bosne i Hercegovine ili na svoju vlastitu inicijativu, odmah će obavijestiti Bosnu i Hercegovinu o povlačenju imenovanja bilo kojeg službenika kao inspektora za Bosnu i Hercegovinu.

Međutim, što se tiče inspektora potrebnih za djelatnost iz člana 48 i za vršenje *ad hoc* inspekcija prema članu 71(a) i (b), postupci imenovanja završit će se, bude li moguće, u roku od 30 dana nakon stupanja na snagu ovog sporazuma. Ako se takvo imenovanje pokaže nemogućim u okviru tog vremenskog ograničenja, inspektori će se za takve ciljeve imenovati privremeno.

Član 86.

Bosna i Hercegovina će odobriti ili obnoviti što je brže moguće odgovarajuće vize, tamo gdje treba, za svakog inspektora imenovanog za Bosnu i Hercegovinu.

Ponašanje i posjete inspektora

Član 87.

Inspektori će, izvršavajući svoje funkcije prema članovima 48 i od 71 do 75, obavljati svoje djelatnosti na način predviđen da se izbjegne ometanje ili odgađanje izgradnje, odgađanje puštanja u rad ili rada postrojenja, ili ugrožavanje njihove sigurnosti. Posebno, inspektori neće upravljati bilo kojim postrojenjem sami niti će narediti osoblju nekog postrojenja da obavi bilo kakvu operaciju. Ako inspektori smatraju da, u skladu sa članovima 74 i 75, određene operacije u nekom uređaju treba da izvede sam operator, oni će za to podnijeti zahtjev.

Član 88.

Ako su inspektorima potrebne usluge kojima Bosna i Hercegovina raspolaže, uključujući upotrebu opreme, u vezi sa provođenjem inspekcija, Bosna i Hercegovina će inspektorima olakšati pružanje takvih usluga i upotrebu takve opreme.

Član 89.

Bosna i Hercegovina će imati pravo da inspektore za vrijeme njihovih inspekcija prate predstavnici Bosne i Hercegovine, uz uslov da inspektori time ne budu zadržani ili na neki drugi način ometani u izvršavanju svojih funkcija.

IZJAVE O VERIFIKACIJSKIM DJELATNOSTIMA AGENCIJE

Član 90.

Agencija će obavijestiti Bosnu i Hercegovinu:

- (a) o rezultatima inspekcija, u intervalima koji će se navesti u dopunskim aranžmanima; i
- (b) o zaključcima koje je izvela iz svojih verifikacijskih djelatnosti u Bosni i Hercegovini, posebno izjavama o svakoj zoni materijalne ravnoteže, koje će se dati što je moguće prije nakon izvršene fizičke inventure koju je preduzela i verificirala Agencija i utvrđene materijalne ravnoteže.

MEĐUNARODNI PRIJENOSI

Član 91.

Opće odredbe

Nuklearni materijal koji potpada ili treba da potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu, a koji se međunarodno prenosi, smatrat će se, u svrhe ovog sporazuma, da potpada pod odgovornost Bosne i Hercegovine:

(a) u slučaju uvoza u Bosnu i Hercegovinu, od vremena kada takva odgovornost prestaje da važi za državu izvoznicu, a najkasnije u vrijeme kad materijal dopiše do svog odredišta; i

(b) u slučaju izvoza iz Bosne i Hercegovine, sve do vremena do kada država primalac preuzme takvu odgovornost, a najkasnije u vrijeme kad nuklearni materijal dopiše do svog odredišta.

Trenutak u kojem će se izvršiti prijenos odgovornosti odredit će se u skladu sa odgovarajućim aranžmanima zainteresiranih država. Ni Bosna i Hercegovina ni bilo koja druga država neće smatrati da ima takvu odgovornost za nuklearni materijal samo zbog činjenice da se nuklearni materijal nalazi u tranzitu preko ili iznad njenog područja, ili da se prevozi brodom pod njenom zastavom ili u njenom avionu.

Iznošenje iz Bosne i Hercegovine

Član 92.

(a) Bosna i Hercegovina će obavijestiti Agenciju o svakom namjeravanom iznošenju iz Bosne i Hercegovine nuklearnog materijala koji potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu ako pošiljka prelazi jedan efektivni kilogram ili ako će se u periodu od tri mjeseca nekoliko puta slati pošiljke u istu državu, svaka manja od jednog efektivnog kilograma, ali čija ukupnost prelazi jedan efektivni kilogram.

(b) Takvo obavještenje će se dostaviti Agenciji nakon sklapanja ugovornih aranžmana koji prethode iznošenju, a obično najmanje dvije sedmice prije nego što nuklearni materijal treba pripremiti za prijevoz.

(c) Bosna i Hercegovina i Agencija mogu se dogovoriti o raznim postupcima za prethodna obavještenja.

(d) U obavještenju će se navoditi:

(i) identifikacija i, bude li moguće, očekivana količina i sastav nuklearnog materijala koji će se iznijeti i zonamaterijalne ravnoteže iz koje dolazi;

(ii) država kojoj je nuklearni materijal namijenjen;

(iii) datumi i lokacije na kojima nuklearni materijal treba da se pripremi za prijevoz;

(iv) približni datumi slanja i dolaska nuklearnog materijala; i

(v) u kojem će trenutku prilikom prijevoza država primalac preuzeti odgovornost za nuklearni materijal, u svrhe ovog sporazuma, i vjerovatan datum kada će do toga doći.

Član 93.

Obavještenja iz člana 92 bit će takva da će Agencija moći, ako zatreba, izvršiti jednu *ad hoc* inspekciju kako bi identificirala i, po mogućnosti, verificirala količinu i sastav nuklearnog materijala prije nego što se on iznese iz Bosne i Hercegovine i, ako Agencija tako želi ili Bosna i Hercegovina tako zahtijeva, stavi plombe na nuklearni materijal kad on bude spreman za prijevoz. Međutim, iznošenje nuklearnog materijala neće se dogoditi

na bilo koji način zbog akcije koju bi Agencija preduzela ili razmatrala da preduzme u skladu sa takvim obavještenjem.

Član 94.

Ako nuklearni materijal neće potpadati pod aranžmane Agencije u državi primaocu, Bosna i Hercegovina će urediti da Agencija primi, u roku od tri mjeseca nakon što je država primalac prihvatila odgovornost za nuklearni materijal od Bosne i Hercegovine, potvrdu od države primaoca o prijenosu.

Unošenje u Bosnu i Hercegovinu

Član 95.

- (a) Bosna i Hercegovina će obavijestiti Agenciju o svakom unošenju u Bosnu i Hercegovinu nuklearnog materijala koji treba da potpada pod zaštitne mjere prema ovom sporazumu ako pošiljka prelazi jedan efektivni kilogram ili ako će se u periodu od tri mjeseca nekoliko puta primati pošiljke iz iste države, svaka manja od jednog efektivnog kilograma, čija će ukupna masa preći jedan efektivni kilogram.
- (b) Agencija će biti obaviještena što je moguće prije o očekivanom dolasku nuklearnog materijala, a u svakom slučaju najkasnije do dana kada Bosna i Hercegovina preuzme odgovornost za nuklearni materijal.
- (c) Bosna i Hercegovina i Agencija mogu se dogovoriti o raznim postupcima za prethodna obavještenja.
- (d) U obavještenju će se navoditi:
  - (i) identifikacija i, po mogućnosti, očekivana količina i sastav nuklearnog materijala;
  - (ii) u kojem će momentu prijenosa Bosna i Hercegovina preuzeti odgovornost za nuklearni materijal, u svrhe ovog sporazuma, te vjerovatni datum kad će do toga doći; i
  - (iii) očekivani datum dolaska, lokacija i datum kad se predviđa raspakivanje nuklearnog materijala.

Član 96.

Obavještenja iz člana 95 bit će takva da će Agencija moći, ako zatreba, izvršiti jednu *ad hoc* inspekciju kako bi identificirala i, po mogućnosti, verificirala količinu i sastav nuklearnog materijala u vrijeme kad se pošiljka bude raspakivala. Međutim, raspakivanje neće biti odgođeno bilo kojom akcijom koju bi Agencija preduzela ili razmatrala da preduzme u skladu s takvim obavještenjem.

Član 97.

Specijalni izvještaji

Bosna i Hercegovina će podnijeti specijalni izvještaj kao što je predviđeno članom 68 ako bilo koji neuobičajen incident ili okolnost navede Bosnu i Hercegovinu da povjeruje da je došlo ili je moglo doći do gubitka nuklearnog materijala, uključujući i pojavu znatnijeg zakašnjenja tokom međunarodnog prijenosa.

DEFINICIJE

Član 98.

U svrhe ovog sporazuma:

- A. *Usklađivanje* znači ulazni podatak u knjigovodstvenom obračunu ili izvještaju koji pokazuje razliku između pošiljaoca i primaoca ili neevidentirani materijal.
  - B. *Godišnji protok* znači u svrhe članova 79 i 80 količinu nuklearnog materijala prenesenog godišnje iz postrojenja koje radi nominalnim kapacitetom.
  - C. *Serijski dio* znači dio nuklearnog materijala koji se uzima kao jedinica prilikom knjiženja pri ključnoj tački mjerenja i za koju se sastav i količina definiraju jednim jedinim skupom specifikacija ili mjerenja. Nuklearni materijal može biti u neoblikovanoj formi ili sadržan u nizu pojedinačnih elemenata.
  - D. *Podaci o seriji* znače ukupnu masu svakog elementa nuklearnog materijala i, za plutonij i uranij, izotopni sastav tamo gdje odgovara. Jedinice za obračun su sljedeće:
    - (a) grami sadržanog plutonija;
    - (b) grami ukupnog uranija i grami sadržanog uranija -235 plus uranija -233, za uranij obogaćen tim izotopima; i
    - (c) kilogrami sadržanog torija, prirodnog uranija ili osiromašenog uranija.
- U svrhe izvještavanja, težine pojedinačnih elemenata u seriji bit će sabrane prije zaokruživanja na najbliži broj.
- E. *Knjigovodstveni inventar zone materijalne ravnoteže* znači algebarski broj posljednje fizičke inventure, kao i zone materijalne ravnoteže i svih inventarskih izmjena što su se dogodile otkako je ta fizička inventura bila učinjena.
  - F. *Korekcija* znači ulazni podatak u knjigovodstvenom obračunu ili izvještaju kojim se ispravlja uočena greška ili koja odražava poboljšano mjerenje neke količine prije unesene u obračun ili izvještaj. Za svaku korekciju mora se označiti ulazni podatak na koji se odnosi.
  - G. *Efektivni kilogram* znači specijalna jedinica koja se upotrebljava kad se nuklearni materijal stavlja pod zaštitne mjere. Količina u efektivnim kilogramima dobija se mjerenjem:
    - (a) za plutonij, njegove mase u kilogramima;
    - (b) za uranij sa obogaćenjem od 0,01 (1%) ili više, njegove mase u kilogramima pomnožene kvadratima njegovog obogaćenja;
    - (c) za uranij sa obogaćenjem ispod 0,01 (1%) i iznad 0,005 (0,5%), njegove mase u kilogramima pomnožene sa 0,0001; i

(d) za osiromašeni uranij sa obogaćenjem od 0,005 (0,5%) ili ispod te mase, i za torij, njegove mase u kilogramima pomnožene sa 0,00005.

H. *Obogaćenje* znači odnos zajedničke mase izotopa uranija -233 i uranija -235 prema masi ukupnog uranija o kojem je riječ.

I. *Postrojenje* znači:

(a) reaktor, kritični uređaj, konverzijsko postrojenje, postrojenje za proizvodnju, postrojenje za preradu, postrojenje za separaciju izotopa ili odvojeno skladište; ili

(b) bilo koje mjesto gdje se obično nuklearni materijal upotrebljava u količinama većim od jednog efektivnog kilograma.

J. *Inventarska izmjena* znači povećanje ili smanjenje izraženo u serijama nuklearnog materijala u nekoj zoni materijalne ravnoteže; takva će izmjena obuhvatiti jedno od sljedećeg:

(a) Povećanja:

(i) uvoz;

(ii) unutrašnje primanje: primanje iz ostalih zona materijalne ravnoteže, primanje iz neke djelatnosti koja ne potpada pod (nemiroljubive) zaštitne mjere, ili primanja u početnoj tački primjene zaštitnih mjera;

(iii) nuklearnu proizvodnju: proizvodnju specijalnog fisibilnog materijala u nekom reaktoru; i

(iv) prekid izuzeća: ponovnu primjenu zaštitnih mjera na nuklearni materijal koji je prije toga bio izuzet na bazi svoje upotrebe ili količine.

(b) Smanjenja:

(i) izvoz;

(ii) unutrašnja pošiljka: otpremanje u druge zone materijalne ravnoteže ili otpremanje za neku djelatnost koja ne potpada pod (nemiroljubive) zaštitne mjere;

(iii) nuklearni gubitak: gubitak nuklearnog materijala zbog njegove transformacije u drugi element (druge elemente) ili izotop (izotope) kao rezultat nuklearnih reakcija;

(iv) izmjereno odstranjivanje: nuklearni materijal koji je bio izmjeren ili procijenjen na osnovu mjerenja i odložen na takav način da više nije pogodan za dalju nuklearnu upotrebu;

(v) zadržani otpad: nuklearni materijal stvoren tokom nuklearne prerade ili zbog pogonske nezgode, za koji se smatra da se više ne može regenerirati, ali koji je uskladišten;

(vi) izuzimanje: izuzimanje nuklearnog materijala od zaštitnih mjera zbog njegove upotrebe ili količine;

(vii) ostali gubici: naprimjer, slučajni gubici (to jest, nepovratan ili nenamjeren gubitak nuklearnog materijala: kao rezultat pogonske nezgode) ili krađa.

- K. *Ključna tačka mjerenja* znači mjesto gdje se nuklearni materijal javlja u takvom obliku da se može mjeriti kako bi se odredio tok materijala ili inventar. Ključne tačke mjerenja obuhvataju, ali nisu ograničene samo na, ulaze i izlaze (uključujući izmjereno odstranjivanje), a i skladišta u zonama materijalne ravnoteže.
- L. *Čovjek-godina inspekcija* u svrhe člana 80 znači 300 čovjek-dana inspekcija, pri čemu jedan čovjek-dan jeste jedan dan tokom kojega jedan jedini inspektor ima pristup nekom postrojenju u bilo koje vrijeme za ukupno vrijeme koje ne prelazi osam sati.
- M. *Zona materijalne ravnoteže* znači zona unutar ili izvan nekog postrojenja, tako da se:
- (a) količina nuklearnog materijala kod svakog unošenja ili iznošenja iz svake zone materijalne ravnoteže može odrediti; i
  - (b) fizički inventar nuklearnog materijala u svakoj zoni materijalne ravnoteže može odrediti kad je to potrebno, u skladu s propisanim postupcima, kako bi se mogla ustanoviti materijalna ravnoteža za ciljeve primjene zaštitnih mjera Agencije.
- N. *Neevidentiran materijal* znači razlika između knjigovodstvenog inventara i fizičkog inventara.
- O. *Nuklearni materijal* znači bilo koji izvorni ili specijalni fisibilni materijal kao što je definirano u članu XX Statuta. Izraz izvorni materijal neće se tumačiti kao da važi za rude ili rudne ostatke. Svaka odluka Odbora prema članu XX Statuta nakon stupanja na snagu ovog sporazuma, koja proširuje materijale smatrane izvornim materijalima ili specijalnim fisibilnim materijalima, važit će prema ovom sporazumu samo pošto je prihvati Bosna i Hercegovina.
- P. *Fizički inventar* znači skup svih izmjerenih ili izvedenih procjena količina nuklearnog materijala u serijama na raspolaganju u dato vrijeme unutar jedne zone materijalne ravnoteže, dobijen u skladu sa propisanim postupcima.
- Q. *Razlika između pošiljaoca i primaoca* znači razlika u količini nuklearnog materijala u jednoj seriji kako je saopšteno iz zone materijalne ravnoteže pošiljaoca i kako je izmjereno u zoni materijalne ravnoteže primaoca.
- R. *Izvorni podaci* su podaci utvrđeni za vrijeme mjerenja ili kalibriranja ili upotrijebljeni da bi se izveli empirijski odnosi koji identificiraju nuklearni materijal i daju podatke o seriji. Izvorni podaci mogu obuhvatati, naprimjer, masu spojeva, konverzijske faktore da bi se odredila masa elementa, specifičnu težinu, koncentraciju elemenata, izotopne odnose, odnose između obima i manometarskih očitavanja i odnos između proizvedenog plutonija i generirane energije.
- S. *Strategijska tačka* znači mjesto odabrano za vrijeme ispitivanja projektnih informacija gdje se, uz normalne uslove i zajedno sa informacijama prikupljenim iz svih stratejskih tačaka, dobijaju i verificiraju neophodne i dovoljne informacije

za provođenje zaštitnih mjera; strategijske tačke mogu uključiti bilo koju lokaciju obuhvatiti svako mjesto gdje se obavljaju ključna mjerenja u vezi sa obračunavanjem materijalne ravnoteže i gdje se provode mjere držanja materijala u zatvorenom prostoru.

POTPISANO u Beču, dana 06. juna 2012. godine u dva primjerka na engleskom jeziku.

Za Bosnu i Hercegovinu:

Emir Dizdarević, s.r.
direktor Državne regulatorne agencije za
radijacijsku i nuklearnu sigurnost

Za IAEA

Jukia Amano, s.r.
generalni direktor
Međunarodne agencije za atomsku energiju